

Broj: 03/10-50-19-124-6/18
Sarajevo, 16.03.2018.

Istraživanje broj: 275
Vrsta istraživanja: KOMP

**PROFESIONALNA VOJNA SLUŽBA U ORUŽANIM SNAGAMA
CRNE GORE, HRVATSKE, MAKEDONIJE, SLOVENIJE I SRBIJE**

Pripremili:
Nihada Jeleč
Aleksandar Mičić

Deskriptor: oružane snage

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

Sadržaj

I. Uvod	5
II. Crna Gora	5
III. Hrvatska	8
IV. Makedonija	13
V. Slovenija.....	17
VI. Srbija.....	19
VII. Izvori	24

SAŽETAK

Zakonom o Vojski **Crne Gore** je propisano da profesionalnom vojnom licu, odnosno oficiru i podoficiru služba u Vojski traje do navršenih 35 godina staža osiguranja u efektivnom trajanju i navršenih 55 godina života, a vojniku do navršenih 45 godina života. Zakon predviđa i mogućnost odstupanja od navedenog ograničenja, pod određenim uvjetima, npr. profesionalnom vojnom licu prestaje služba u Vojski kad to potrebe službe zahtijevaju, na preijidlog načelnika Generalštaba ili rukovodećeg lica u Ministarstvu odbrane, uz saglasnost ministra odbrane i ako je navršio najmanje 50 godina života i 20 godina staža osiguranja, od kojih najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem. Oficiru i oficiru po ugovoru, podoficiru i podoficiru po ugovoru, vojna služba može trajati najduže do 40 godina staža osiguranja i navršenih 55 godina života. Prava koja se odnose na penzijsko i invalidsko osiguranje profesionalnih vojnih lica propisuju Zakon o Vojski Crne Gore i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju.

U zakonima **Hrvatske** nije eksplicitno navedeno starosno ograničenje za obavljanje profesionalne vojne službe vojnika, oficira i podoficira. Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske je određeno da osoba može biti primljena u profesionalnu vojnu službu u status vojnika/mornara do navršenih 27 godina života i da s njom Ministarstvo odbrane sklapa ugovor o vojničkoj službi te da u skladu s potrebama službe može biti sklopljeno do tri ugovora. Prvi ugovor traje četiri godine, drugi pet godina, a treći šest godina. Iz toga se može zaključiti da vojna služba profesionalnog vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske može trajati do 15 godina i do njegove 42 godine života. Podoficiri mogu biti primljeni u profesionalnu službu do 29 godine, a oficiri do 30 godine starosti. U hrvatskim propisima i ostalim dokumentima te javnim izvorima nismo pronašli informacije o tome do koje godine osoba može biti u statusu profesionalnog podoficira i oficira, kao ni bilo kakve dodatne informacije o njihovom ugovoru o profesionalnoj vojnoj službi, osim podatka da profesionalna vojna služba može trajati i duže od 20 godina. Odlazak u penziju profesionalnih vojnih lica uređuju Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, Zakon o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba i Uredba o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja toga staža.

Starosna granica za obavljanje profesionalne vojne službe profesionalnog vojnika u **Makedoniji** je 45 godina, kako je uređeno Zakonom o službi u Vojski Republike Makedonije. Međutim, isti zakon ne navodi starosno ograničenje obavljanja profesionalne vojne službe podoficira i oficira. Dok oficiri zaključuju ugovor o radu na neodređeno vrijeme, profesionalni vojnici zaključuju ugovor o radu na tri godine, sa mogućnošću njegovog produženja. Uvjeti za sticanje penzije za pripadnike Vojske regulirani su Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju i Zakonom o službi u Vojski Republike Makedonije.

U **Sloveniji** je Zakonom o odbrani propisano da profesionalni vojnici mogu biti u profesionalnoj službi Slovenske Vojske do 45. godine starosti. Međutim, starosna granica nije eksplicitno navedena za podoficire i oficire. Ministarstvo odbrane s vojnicima sklapa ugovor o radu na određeno vrijeme, a s podoficirima i oficirima na neodređeno ili određeno vrijeme. Sticanje prava na penziju profesionalnih vojnih lica uređuju Zakon o odbrani, Zakon o službi u Slovenskoj Vojski i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju. U skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, u Sloveniji je moguć prijenos ili jednokratna isplata novčanih sredstava iz dodatnog osiguranja koje je uplaćivano osiguraniku dok je bio u profesionalnoj službi (najmanje deset godina) u Slovenskoj Vojski,

Prema Zakonu u Vojsci Srbije, državljanin **Srbije** koji ispunjava opće uvjete za prijem u profesionalnu vojnu službu može biti primljen u službu u Vojsci Srbije, radi popune komandi, jedinica i ustanova Vojske Srbije na određeno vrijeme do tri godine.

Ugovor o radu se može obnavljati, s tim da važnost posljednjeg ugovora ističe krajem godine u kojoj profesionalni vojnik navršava 40 godina života, a oficir, odnosno podoficir navršava 45 godina života. Zakon predviđa i izuzetak od navedenog pravila. Isti Zakon detaljno precizira starosnu granicu za podoficire i oficire. Oficiru, odnosno podoficiru prestaje služba u Vojsci Srbije kada navršši 40 godina penzijskog staža i:

- 53 godine života - podoficir i oficir do čina potpukovnika;
- 54 godine života - oficir čina pukovnika;
- 55 godina života - oficir čina brigadnog generala;
- 56 godina života - oficir čina general-majora;
- 57 godina života - oficir čina general-potpukovnika;
- 58 godina života - oficir čina generala.

Penzijsko i invalidsko osiguranje profesionalnih vojnih lica u Srbiji regulirano je odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

PROFESIONALNA VOJNA SLUŽBA U ORUŽANIM SNAGAMA CRNE GORE, HRVATSKE, MAKEDONIJE, SLOVENIJE I SRBIJE

I. Uvod

Ovaj istraživački rad odgovara na pitanja do koje životne dobi mogu raditi vojnici, podoficiri i oficiri u profesionalnoj vojnoj službi i koji su uvjeti za sticanje penzije navedenih kategorija. Obuhvata pet država regije (Crnu Goru, Hrvatsku, Makedoniju, Sloveniju i Srbiju), u skladu za zahtjevom naručioca. Napominjemo da, iako je naručilac tražio, nismo pronašli podatke za Albaniju na jezicima kojima se koriste službenici Istraživačkog sektora Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

U radu su navedene odredbe važećih propisa, ali i informacije koje se odnose na predložene izmjene relevantnih zakona. Naime u Hrvatskoj i Srbiji u proceduri je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Oružanim snagama, odnosno Zakona o Vojsci Srbije. Predložene su i izmjene odredbi o starosnoj ili dobnoj granici do koje se može obavljati profesionalna vojna služba.

II. Crna Gora

Zakon o Vojsci Crne Gore¹ propisuje da su profesionalna vojna lica oficiri i oficiri po ugovoru, podoficiri i podoficiri po ugovoru te vojnici po ugovoru² te da u službu u Vojsci može biti primljeno lice koje nije mlađe od 18 godina, a koje ispunjava ostale opšte uslove.³ To lice može biti, na osnovu **ugovora o službi** u Vojsci, primljeno u službu u Vojsci **na određeno vrijeme** i dužnost kao oficir po ugovoru, podoficir po ugovoru ili vojnik po ugovoru. Ugovor sa licem koje se prvi put prima u službu u Vojsci zaključuje se na period od jedne godine, a naredni ugovori se zaključuju na period od tri godine, ako to potrebe Vojske zahtijevaju. Izuzetno od prethodnog stava, ugovor se može zaključiti i na period kraći od tri godine ukoliko lice navršava godine života iz člana 203. stav (1) ovog zakona. Lice koje se prima u službu u Vojsci kao vojnik po ugovoru ne može biti starije od 25 godina. Vrijeme trajanja ugovora može se produžiti u slučajevima i na period iz člana 203. stav (4) ovog zakona.⁴

Dužina trajanja službe u Vojsci Crne Gore

Član 203. Zakona o Vojsci Crne Gore propisuje dužinu trajanja službe u Vojsci na sljedeći način:

Profesionalnom vojnom licu služba u Vojsci traje:

- 1) **oficiru i oficiru po ugovoru, podoficiru i podoficiru po ugovoru - do navršenih 35 godina staža osiguranja u efektivnom trajanju i navršenih 55 godina života;**
- 2) **vojniku po ugovoru do navršenih 45 godina života.**

Izuzetno od stava (1) ovog člana, profesionalnom vojnom licu prestaje služba u Vojsci kad to potrebe službe zahtijevaju, na predlog načelnika Generalštaba ili rukovodećeg lica u Ministarstvu, uz saglasnost ministra i ako je navršio najmanje 50 godina života i

¹ Zakon o Vojsci Crne Gore, Službeni list Crne Gore, br. 051/17 od 03.08.2017. Izvor: internetska stranica Ministarstva odbrane Crne Gore <http://www.mod.gov.me/biblioteka/zakoni> (datum pristupa 8. mart 2013.)

² Član 7. Zakona o Vojsci Crne Gore

³ Član 47. st. (1), tačka 2) Zakona o Vojsci Crne Gore

⁴ Član 50. st. (1), (2), (3), (4) i (6) Zakona o Vojsci Crne Gore

20 godina staža osiguranja, od kojih najmanje 10 godina efektivno provedenih na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Licu iz stava (1) ovog člana (*oficiru i oficiru po ugovoru, podoficiru i podoficiru po ugovoru te vojniku po ugovoru*), **vojna služba može trajati najduže do 40 godina staža osiguranja i navršenih 55 godina života.**

Izuzetno od st. (1) i (2) ovog člana, kad to potrebe službe zahtijevaju, ministar može, na predlog načelnika Generalštaba, odnosno rukovodećeg lica u Ministarstvu, profesionalnom vojnom licu **produžiti vrijeme trajanja službe u Vojsci, a najduže do dvije godine.**⁵

Uvjeti za odlazak u penziju profesionalnih vojnih lica

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica propisuju Zakon o Vojsci Crne Gore i Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Odredbe člana 180. Zakona o Vojsci Crne Gore su sljedeće:

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja lica u službi u Vojsci ostvaruje u skladu sa zakonom kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Izuzetno od stava (1) ovog člana, **profesionalno vojno lice kome služba u Vojsci prestane zbog razloga iz člana 203. stav (2) ovog zakona ima pravo na starosnu penziju.**

Starosna penzija iz stava (2) ovog člana se određuje na način propisan zakonom kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje, s tim što se prilikom određivanja ličnog koeficijenta, ako je to povoljnije za profesionalno vojno lice, lični koeficijent utvrđuje na osnovu zarade, odnosno naknade zarade ostvarene u kalendarskoj godini koja prethodi godini ostvarivanja prava.

Kalendarska godina koja prethodi godini ostvarivanja prava iz stava (2) ovog člana je poslednja kalendarska godina u kojoj je osiguranik u svojstvu profesionalnog vojnog lica čitave godine bio u osiguranju i ostvario zaradu, odnosno naknadu zarade za svih 12 mjeseci staža osiguranja.

Iznos penzije utvrđen primjenom odredbi st. (2), (3) i (4) ovog člana, uvećava se za 30%, s tim što iznos te penzije ne može biti veći od najvišeg iznosa starosne penzije utvrđene u skladu sa zakonom kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje.

U pogledu ostvarivanja, korišćenja i usklađivanja starosne penzije za lica iz stava (2) ovog člana, primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje.

Postupak ostvarivanja prava na starosnu penziju iz stava (2) ovog člana sprovodi se kod Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.⁶

---

⁵ Član 203. Zakona o Vojsci Crne Gore

⁶ Član 180. Zakona o Vojsci Crne Gore

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju⁷ svrstava profesionalna vojna lica i civilna lica na službi u Vojsci Crne Gore u osiguranike zaposlene⁸ te propisuje da prava za slučaj invalidnosti i tjelesnog oštećenja ostvaruju osiguranici i lica koja pretrpe povredu na radu učestvujući, pored ostalih, u vojnoj vježbi ili u vršenju drugih obaveza iz oblasti odbrane zemlje utvrđenih zakonom.⁹

Općenito, prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja su:

- 1) za slučaj starosti pravo na starosnu penziju i prijevremenu starosnu penziju;
- 2) za slučaj invalidnosti pravo na invalidsku penziju;
- 3) za slučaj smrti:
  - pravo na porodičnu penziju;
  - pravo na naknadu pogrebnih troškova;
- 4) za slučaj tjelesnog oštećenja prouzrokovanog povredom na radu ili profesionalnom bolešću pravo na novčanu naknadu za tjelesno oštećenje.¹⁰

Starosna i prijevremena penzija

Prema članu 17. Zakona, osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 67 godina života i najmanje 15 godina penzijskog staža ili kad navršši 40 godina staža osiguranja, odnosno kad navršši 30 godina staža osiguranja.¹¹

Osiguranik stiče pravo na prijevremenu starosnu penziju kad navršši 62 godine života i najmanje 15 godina penzijskog staža.¹²

Osiguraniku kome se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju, utvrđena u članu 17. stav (1) ovog zakona (*kad navršši 67 godina života i najmanje 15 godina penzijskog staža*), snižava se zavisno od stepena uvećanja staža za po jednu godinu, i to:

- 1) za svakih šest godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 14 mjeseci;
- 2) za svakih pet godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 15 mjeseci;
- 3) za svake četiri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 16 mjeseci;
- 4) za svake tri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci računa u staž osiguranja kao 18 mjeseci.¹³

S druge strane, član 197.a uređuje da, izuzetno od čl. 17, 197. i 198. ovog zakona, pravo na starosnu penziju mogu ostvariti osiguranici - zaposleni koji rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, i to:

---

⁷ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju, Službeni list Crne Gore, br. 54/03, 39/04, 61/04, 79/04, 81/04, 14/07 i 47/07, 79/08, 14/10, 78/10,34/11 i 66/12. Izvor: internetska stranica Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore <http://www.fondpio.me/zakoni/zakonOpio.html> (datum pristupa 12. mart 2018.)

⁸ Član 10. st. (1) tačka 2) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

⁹ Član 15. st. (1) tačka 2) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹⁰ Član 16. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹¹ Član 17. st.(1) i (2) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹² Član 17.a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹³ Član 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

- 1) ovlašćeni službenici u smislu propisa o vršenju unutrašnjih i policijskih poslova;
- 2) ovlašćeni službenici Agencije za nacionalnu bezbjednost;
- 3) **profesionalna vojna lica na službi u Vojski Crne Gore;**
- 4) zaposleni u organima i organizacijama koji, u smislu propisa o odbrani, rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem;
- 5) ovlašćena službena lica u smislu propisa o izvršenju krivičnih sankcija.¹⁴

Osiguranik iz člana 197.a ovog zakona. (*pored ostalih, profesionalno vojno lice na službi u Vojski Crne Gore*) stiče pravo na starosnu penziju ako je navršio **najmanje 50 godina života i 20 godina staža osiguranja, od čega najmanje 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.**

U period od 10 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u smislu stava (1) ovog člana, kumulativno se računa period proveden na radnim mjestima, odnosno poslovima iz člana 197.a tač. 1 do 5 ovog zakona na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.

Osiguranici iz stava (1) ovog člana pravo na penziju mogu ostvariti iako nemaju status (...) profesionalnih vojnih lica **ako su na tim poslovima proveli najmanje 20 godina.**¹⁵

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore uređuje i ostala pitanja, poput načina sticanja invalidske i porodične penzije, kao i druga pitanja iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.

III. Hrvatska

Pitanja na koja smo tražili odgovor u ovom istraživanju u Hrvatskoj su regulirana Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, Zakonom o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba i Uredbom o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja toga staža.

Gornja dobna granica u djelatnoj vojnoj službi

[Zakonom o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske](#) nije precizirano do koje životne dobi vojnici, podoficiri/dočasnici i oficiri/časnici mogu raditi u profesionalnoj vojnoj službi Oružanih snaga Republike Hrvatske. Ovo pitanje je u Hrvatskoj uređeno na nešto drugačiji način.

Djelatni vojnici

Osoba može biti primljena u djelatnu vojnu službu Oružanih snaga Republike Hrvatske u status vojnika/mornara kada, pored ostalih uvjeta, ima najviše navršenih 27 godina života do kraja kalendarske godine u kojoj se prima u službu,¹⁶ prema odredbama Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske. S tom osobom Ministarstvo obrane sklapa **ugovor o vojničkoj službi**. U skladu s potrebama službe, Ministarstvo obrane može sklopiti do tri ugovora. Prvi ugovor traje četiri godine, drugi pet godina, a treći šest godina. Drugi i treći ugovor mogu biti sklopljeni, ali i ne moraju, u skladu s potrebama službe i u zavisnosti od potreba popune

¹⁴ Član 197.a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹⁵ Član 197.b Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Crne Gore

¹⁶ Član 36. st. (1) Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

postrojbe. Iz navedenog se može zaključiti da djelatna vojna služba djelatnog vojnika/mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske može trajati do 15 godina i do 42 godine života vojnika/mornara, što zavisi od toga s koliko godina stupi u vojničku službu i koliko sklopi ugovora o vojničkom službi.

Dočasnici

Odabir kandidata za prijem u dočasnike provodi se između djelatnih vojnika koji su završili prvu razinu dočasničke izobrazbe i nisu stariji od 29 godina. Naime, nakon prve službene ocjene djelatni vojnik može na temelju postignutih rezultata u službi, zadovoljavanja zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta, biti odabran i uz osobnu suglasnost upućen na prvu razinu dočasničke izobrazbe. U skladu s godišnjim planom prijema osoblja provodi se odabir kandidata za prijem u dočasnike između djelatnih vojnika. Odabranim kandidatima **raskida se ugovor o vojničkoj službi, primaju se u djelatnu vojnu službu**, dodjeljuje im se prvi dočasnički čin i raspoređuju se na dočasničko ustrojbeno mjesto.¹⁷

Časnici

Kadet, vojni stipendist, djelatni vojnik i djelatni dočasnik mogu se uputiti na osposobljavanje za časnika, ako osim općih uvjeta za prijem u djelatnu vojnu službu ispunjavaju i posebne uvjete. Jedan od posebnih uvjeta je da kandidat ima najviše navršenih 30 godina života do kraja kalendarske godine u kojoj se upućuje na osposobljavanje za časnika.¹⁸

Kandidati za časnike nakon završetka prve razine časničke izobrazbe primaju se u **djelatnu vojnu službu kao časnici**, dodjeljuje im se prvi časnički čin i raspoređuju se na časničke dužnosti. Iznimno od navedenog, kadet se prima u djelatnu vojnu službu kao časnik, dodjeljuje mu se prvi časnički čin i raspoređuje se na časničku dužnost, nakon uspješnog završetka studijskog programa ustrojenog za potrebe Oružanih snaga u koji je ugrađen program obuke za kadete i program osposobljavanja za časnike i ako je kao kandidat za kadeta sklopio s Ministarstvom obrane ugovor o kadetskoj službi.¹⁹

Prestanak djelatne vojne službe

U Zakonu o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, ali i u nekim drugim dokumentima ili javnim izvorima nismo pronašli informacije o tome do koje godine života osoba može biti u statusu djelatnog dočasnika i časnika, kao ni bilo kakve dodatne informacije o ugovoru dočasnika i časnika o djelatnoj vojnoj službi, osim podatka da **djelatna vojna služba može trajati i duže od 20 godina**. To se može zaključiti iz članka 210. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, koji propisuje prestanak službe i otkazne rokove, i prema kojem djelatna vojna služba na osobni zahtjev prestaje istekom zadnjeg dana otkaznog roka koji iznosi:

- dva tjedna ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno manje od jedne godine,
- mjesec dana ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno jednu godinu,
- mjesec dana i dva tjedna ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno dvije godine,
- dva mjeseca ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno pet godina,

---

¹⁷ Članak 40. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

¹⁸ Članak 43. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

¹⁹ Članak 45. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

- dva mjeseca i dva tjedna ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno deset godina,
- tri mjeseca ako je djelatna vojna osoba u službi provela neprekidno **dvadeset i više godina**.

Osim na temelju osobnog zahtjeva, u skladu sa navedenim Zakonom, djelatnoj vojnoj osobi (djelatnom vojniku/mornaru, djelatnom dočasniku, djelatnom časniku i vojnom specijalisti) služba prestaje i po sili zakona, nakon isteka roka na koji je primljena u službu, otkazom, nakon isteka probnog rada vojnika/mornara, ako ne zadovolji i sporazumom.

Predložene izmjene Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

U proceduri Hrvatskog sabora trenutno je [Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske](#). Predložene izmjene odnose se i na dobnu granicu za prijem u djelatnu vojnu službu. Predloženo je da dobna granica za vojnike, dočasnike i časnike bude ujednačena na 30 godina. Dosadašnja granica je, kako smo prethodno i naveli, za vojnike 27 godina, za dočasnike 29 godina i za časnike 30 godina. Predloženo je i uvođenje ugovora o vojničkoj službi na neodređeno vrijeme. Iz obrazloženja Zakona izdvajamo dio koji se odnosi na ograničavanje životne dobi vojnika/mornara:

„Cilj predloženoga Zakona je učinkovitije ostvarivanje svrhe pojedinih instituta te se ovim Zakonom predlaže skraćenje trajanja prvog ugovora za vojnika/mornara s četiri na dvije godine. Riječ je o ugovorima na određeno vrijeme kojima vojnici/mornari pristupaju u djelatnu vojnu službu, a za koje su dosadašnja iskustva pokazala kako su po trajanju dostatni za ocjenu zadovoljavanja kriterija vojničke službe. Rok od dvije godine je predložen kao najkraći rok u kojem se odlučuje hoće li vojnik/mornar biti upućen na dočasničku izobrazbu ili ne. Nakon uspješno završene specijalističke vojne obuke, vojnici/mornari upućuju se odlukom o rasporedu na obnašanje vojničke dužnosti.

Ugovor o vojničkoj službi u trajanju od dvije godine propisuje da probni rad traje šest mjeseci, dok specijalistička vojna obuka traje do četiri mjeseca. Ovom izmjenom omogućilo bi se raskidanje ugovora i tijekom ili nakon završetka specijalističke vojne obuke ako vojnik/mornar na dužnosti u prvim mjesecima ne ispunjava kriterije.

Prvotna zamisao ugovorne vojničke službe utemeljena je na zamisli da bi vojnici/mornari uz prijam do 27 godina mogli ostati u službi najdulje do 35 godine života kad im je s obzirom na odnose na tržištu rada ostvariva druga karijera. Uvođenjem trećeg ugovora najviša dob za vojnike/mornare podignuta je na 41 odnosno 42 godine kada je njihova dobna prikladnost za vojničku službu manja. Stoga se uz ugovor na određeno vrijeme u trajanju od dvije godine predlaže mogućnost potpisivanja drugog ugovora na neodređeno vrijeme. **Kako dob vojnika/mornara iz praktičnih razloga i zahtjeva službe treba ograničiti, predviđeno je da vojnička služba po ugovoru na neodređeno vrijeme traje najdulje do 45 godine života ovisno o postojećim potrebama za osobljem.**“²⁰

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske usvojen je u prvom čitanju 28. januara 2018. godine.²¹

²⁰ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, Ocjena stanja i osnovna pitanja koja se trebaju urediti zakonom te posljedice koje će donošenjem zakona proisteći

²¹ Izvor: internetska stranica Hrvatskog sabora <http://edoc.sabor.hr/Views/AktView.aspx?type=HTML&id=2022405> (datum pristupa 6. mart 2018.)

Uvjeti za odlazak u mirovinu vojnika, podčasnika i časnika

Zakon o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske propisuje da djelatnoj vojnoj osobi, pored ostalih temelja, služba prestaje i po sili zakona kada ostvari uvjete za starosnu mirovinu po općem propisu, najkasnije s posljednjim danom kalendarske godine u kojem je ostvarila te uvjete.²²

Odlazak u mirovinu odnosno penziju vojnika, podčasnika i časnika detaljno je propisan [Zakonom o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba](#). Ovo pitanje dopunjuje i [Uredba o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja toga staža](#).

Iz Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba izdvajamo samo dijelove koji se odnose na djelatne vojne osobe.

Odredbe ovoga Zakona o određivanju starosne i prijevremene starosne mirovine primjenjuju se samo na osiguranika koji je stvarno proveo najmanje 10 godina u svojstvu djelatne vojne osobe, kao i na osobu koja na dan stjecanja prava na mirovinu nema svojstvo djelatne vojne osobe, ako je u tome svojstvu stvarno provela najmanje 20 godina. U vrijeme od 10 godina, odnosno u vrijeme od 20 godina uračunava se i vrijeme provedeno u Domovinskom ratu u statusu hrvatskog branitelja u jednostrukom trajanju. Osoba koja na dan stjecanja prava na mirovinu nema svojstvo djelatne vojne osobe, ne ostvaruje pravo na mirovinu prema odredbama ovoga Zakona ako joj je služba prestala zbog počinjenog kaznenog djela, stegovnog prijestupa, uz nečastan otpust ili radi samovoljnog napuštanja službe.²³

Djelatnoj vojnoj osobi na određenim dužnostima i poslovima zbog otežanih uvjeta rada i prirode obavljanja poslova, staž osiguranja računa se u povećanom trajanju tako da se svakih 12 mjeseci stvarno provedenih na tim dužnostima i poslovima računa kao 15, 16, odnosno 18 mjeseci staža osiguranja. Uredbom Vlade Republike Hrvatske utvrđuju se dužnosti iz prethodnog stava na kojima se zbog otežanih uvjeta rada i prirode obavljanja poslova staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i način računanja toga staža.²⁴

Djelatna vojna osoba ima pravo na starosnu mirovinu kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža.

Djelatna vojna osoba ima pravo na prijevremenu starosnu mirovinu kada navršši 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

Djelatnoj vojnoj osobi, kojoj se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem, starosna granica za stjecanje prava na starosnu mirovinu propisana stavkom 1. ovoga članka (*kada navršši 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža*) snižava se, i to: 1) po jednu godinu za svakih 5 godina provedenih na dužnostima, odnosno poslovima na kojima se navršenih 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 15 mjeseci, 2) po jednu godinu za svake 4 godine provedene na dužnostima, odnosno poslovima na kojima

²² Članak 205. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske

²³ Članak 1. stavovi (3), (4), (5) i (6) Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

²⁴ Članak 1. stav (1) i (2) Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

se navršenih 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 16 mjeseci, 3) po jednu godinu za svake 3 godine provedene na dužnostima, odnosno poslovima na kojima se navršenih 12 mjeseci staža osiguranja računa kao 18 mjeseci.²⁵

Na temelju odluke Vrhovnog zapovjednika, djelatnoj vojnoj osobi koja ima osobite zasluge za unapređenje oružanih snaga, odnosno ako postoji drugi osobito važan razlog, vojna služba može prestati s pravom na starosnu mirovinu i prije ispunjenja uvjeta za stjecanje prava utvrđenih ovim Zakonom i Zakonom o mirovinskom osiguranju.²⁶

Na temelju rješenja nadležnog ministra (...) o prestanku službe zbog potreba službe osiguranik može ostvariti pravo na starosnu mirovinu, bez obzira na godine života, kada navrší mirovinski staž od najmanje 30 godina, od toga najmanje 15 godina mirovinskog staža na dužnostima, odnosno na poslovima na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem prema odredbama ovoga Zakona i drugih propisa kojima je bila uređena djelatna vojna služba (...) Osobama sa statusom hrvatskog branitelja u 15 godina mirovinskog staža iz prethodnog stavka uračunava se i vrijeme provedeno u Domovinskom ratu u dvostrukom trajanju. Svi staževi osiguranja s povećanim trajanjem ostvareni po ranijim propisima kojima je bila uređena djelatna vojna služba (...), kao i poseban staž ostvaren na temelju sudjelovanja u Domovinskom ratu, međusobno se zbrajaju prilikom utvrđivanja uvjeta od 15 godina iz stavka 1. ovoga članka.²⁷

Na temelju rješenja nadležnog ministra (...) djelatnoj vojnoj osobi, koja ima 20 godina staža osiguranja, a za koju se u odgovarajućem postupku utvrdi nemogućnost daljnjeg profesionalnog razvoja, služba može prestati s pravom na invalidsku mirovinu zbog profesionalne nesposobnosti za rad uzrokovane ozljedom na radu ili profesionalnom bolešću. U staž osiguranja iz prethodnog stavka ne uračunava se staž s povećanim trajanjem. Obvezuju se nadležni ministri da jednom godišnje podnesu Vladi Republike Hrvatske izvješće o osiguranicima umirovljenim u skladu s odredbom stavka 1. ovoga članka. Nadležni ministar (...) propisat će postupak utvrđivanja nemogućnosti daljnjeg profesionalnog razvoja iz stavka 1. ovoga članka.²⁸

Članci 7. i 8. Zakona propisuju vrijednosne bodove osiguranika radi određivanja mirovine, članak 9. Zakona određuje svote mirovine koje se smanjuju, a članak 10. određivanje starosne i prijevremene starosne mirovine.

Ako zdravstvena komisija nadležnog ministarstva (...) proglasi osiguranika nesposobnim za poslove koje obavlja osoba iz članka 1. stavka 1. ovoga Zakona, ovlašteni vještak iz članka 113. stavka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju utvrdit će kod tog osiguranika postojanje profesionalne ili opće nesposobnosti za rad prema tom Zakonu.²⁹

Radi primjene članka 86. Zakona o mirovinskom osiguranju, mirovine i druga mirovinska primanja osiguranika ostvarena do dana stupanja na snagu ovoga Zakona iskazat će se u

---

²⁵ Članak 4. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

²⁶ Članak 5. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

²⁷ Članak 6. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

²⁸ Članak 6.a Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

²⁹ Članak 11. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

osobnim bodovima tako da se svota starosne mirovine, prijevremene starosne mirovine i invalidske mirovine i drugog primanja koje pripada do dana stupanja na snagu ovoga Zakona podijeli s aktualnom vrijednošću mirovine važeće na dan stupanja na snagu ovoga Zakona, a obiteljska mirovina podijeli i s mirovinskim faktorom iz članka 80. stavka 1. točke 7. Zakona o mirovinskom osiguranju.³⁰

Republika Hrvatska osigurava sredstva u državnom proračunu za pokrivanje obveza mirovinskog osiguranja koje nastaju priznavanjem i određivanjem mirovine pod povoljnijim uvjetima osiguranicima iz članka 1. ovoga Zakona.³¹

Beneficirani staž djelatnih vojnih osoba

Uredba o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja tog staža detaljno propisuje dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se zbog otežanih uvjeta rada i prirode obavljanja poslova, staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja toga staža.

Uredba i sve njene izmjene dostupni su na internetskoj stranici Narodnih novina Republike Hrvatske.³²

IV. Makedonija

Dužinu obavljanja profesionalne vojne službe profesionalnih vojnika određuje Zakon o Vojsci Republike Makedonije.³³ Međutim, navedeni zakon ne navodi starosno ograničenje obavljanja profesionalne vojne služne podoficira i oficira.

Starosna granica za obavljanje profesionalne vojne službe

Prema Zakonu o službi u Vojsci Republike Makedonije za oficira, podoficira i profesionalnog vojnika u službu u Vojsci, mogu biti primljene punoljetne osobe koje su državljani Republike Makedonije i imaju potrebnu zdravstvenu i fizičku sposobnost potrebnu za vršenje službe u Vojsci, što predstavlja opšte uslove njihovog prijema.³⁴

Dok vojni oficiri zaključuju ugovor o radu na neodređeno vrijeme, profesionalni vojnici zaključuju ugovor o radu na tri godine. U zavisnosti od prikazanih rezultata i potreba odgovarajućeg roda, odnosno službe, **ugovor** o radu profesionalnih vojnika **se može produžavati više puta, ali ne više od njihove 45. godine života.**

³⁰ Članak 12. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

³¹ Članak 13. Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba

³² Uredba o utvrđivanju dužnosti djelatnih vojnih osoba na kojima se staž osiguranja računa s povećanim trajanjem i načinu računanja tog staža. Internetska stranica Narodnih novina

<https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Uredba+o+utvr%20ivanju+du%20C5%BEnosti+djelatnih+vojnih+osoba+na+kojima+se+sta%20C5%BE+osiguranja+ra%20Duna+s+pove%2087anim+trajanjem+i+na%20Dinu+ra%20Dunanja+toga+sta%20C5%BEa&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da>

³³ Zakon o službi u Vojsci Republike Makedonije, Ministarstvo odbrane Republike Makedonije, internet stranica <http://morm.gov.mk/wp-content/uploads/2016/04/Zakon-za-sluzba-vo-ARM-precisten-tekst-Noemvri-2015.pdf> (datum pristupa 14.03.2018.)

³⁴ Član 31a. Zakona o službi u Vojsci Republike Makedonije

Profesionalni vojnici sa navšenih 45 godina života preuzimaju se u radni odnos, ugovorom o radu na neodređeno vrijeme, bez objavljivanja javnog oglasa, u državne i lokalne službe i druge državne organe u skladu s Ustavom i zakonom, u skladu s njihovom stručnom spremom i ličnim sposobnostima. Aktivnosti preuzimanja obavlja Ministarstvo odbrane, najkasnije šest mjeseci prije navršavanja 45 godina života profesionalnog vojnika, u skladu s Planom za preuzimanje i raspoređivanje. Ministar odbrane je dužan da usvoji navedeni Plan najkasnije do 31. decembra u tekućoj godini. U slučaju da se Plan ne usvoji ministar odbrane plaća kaznu.³⁵

Posebni uslovi za prijem profesionalnog vojnika u službu u Vojsci Makedonije

Profesionalni vojnik se u službu u Vojsci prima putem javnog oglasa i mora da, pored opštih uslova, ispunjava i posebne uslove, odnosno da ima završenu srednju školu, da je odslužio dobrovoljno služenje Vojske i da nije stariji od 25 godina na dan zatvaranja oglasa za prijem profesionalnih vojnika.³⁶

Posebni uslovi za prijem oficira na službu u Vojsci

Za oficire na službu u Vojsci primaju se kandidati ne stariji od 30 godina života, koji pored opštih uslova imaju završenu Vojnu akademiju, stečnu visoku stručnu spremu i završeno stručno osposobljavanje i usavršavanje za oficira koje se organizuje i sprovodi na Vojnoj akademiji ili u inostranstvu. Pored određene starosne granice od 30 godina, za oficira u službu u Vojsci, se može primiti i podoficir ne stariji od 35 godina, koji je već u službi u Vojsci, a koji stekne visoku stručnu spremu i stručno osposobljavanje i usavršavanje za oficira.

Prijem kandidata za oficire koji služe u Vojsci vrši se putem internog oglasa u Ministarstvu odbrane i Vojske. Interni oglas se objavljuje na web stranici Ministarstva odbrane i Vojske te oglasnim pločama u komandama i jedinicama Vojske. Rok za prijavljivanje na interni oglas ne može biti kraći od 15 dana od dana objavljivanja. Zainteresovani kandidati podnose prijavu komandama i jedinicama Vojske koje se prosljeđuju Ministarstvu odbrane i Vojsci. Postupak za izbor kandidata sprovodi Komisija za prijem kandidata za oficire u službu u Vojsci, koju je formirao ministar odbrane. Komisija za prijem kandidata za oficire u službu u Vojsci sastoji se od tri člana i njihovih zamjenika iz Ministarstva odbrane i Vojske. Nakon izbora, Komisija za prijem priprema rang listu koji se dostavlja ministru odbrane koji bira kandidate za službu u Vojsci.³⁷

Posebni uslovi prijem podoficira u službu u Vojsci

Prednost za prijem podoficira u službu u Vojsci imaju profesionalni vojnici i civili u službi u Vojsci, sa najboljim rezultatom na službenom ocjenjivanju. Prijem kandidata za podoficire u službu u Vojsci se vrši putem internog oglasa u Ministarstvu odbrane i Vojske. Ako ne postoji kandidat koji ispunjava uslove na osnovu internog oglasa raspisuje se javni oglas. Kandidati koji su profesionalni vojnici i civili u službi u Vojsci ne smiju biti stariji od 33, a kandidati koji se primaju putem javnog oglasa ne smiju biti stariji od 25 godina.

Kada postoji potreba da se na dužnost postavi podoficir koji ispunjava kriterijume za predviđeno formacijsko mjesto raspisuje se interni oglas u Ministarstvu odbrane i Vojske. Profesionalni vojnik kao kandidat za podoficira koji konkuriše na to formacijsko mjesto, pored

³⁵ Članovi 40. i 40a. Zakona o službi u Vojsci Republike Makedonije

³⁶ Član 36. Zakona o Vojsci Republike Makedonije

³⁷ Član 32. Zakona o službi u Vojsci Republike Makedonije

opštih uslova, treba da ima najmanje četiri godine radnog staža u Vojsci, najmanje čin desetara i da ima završeno stručno osposobljavanje i usavršavanje za podoficira.

Ako od profesionalnih vojnika ne postoji osoba koja ispunjava posebne uslove za prijem podoficira u službu u Vojsci, putem internog oglasa, prima se kandidat civil u službi u Vojsci, koji ima završenu srednju školu, minimum pet godina radnog staža u Vojsci, odgovarajuću zdravstvenu i fizičku sposobnost i da nije stariji od 33 godine. Kada ne postoji kandidat koji ispunjava uslove na osnovu internog oglasa prima se kandidat na osnovu javnog oglasa, koji pored opštih uslova ima završenu srednju školu, dobrovoljno je odslužio vojni rok, završio stručno osposobljavanje i usavršavanje za podoficira i nije stariji od 25 godina.

Prijem kandidata za podoficire u službu Vojske koji se vrši putem internog oglasa u Ministarstvu odbrane i Vojske isti je kao, već prethodno opisani, prijem oficira u službu. Prednost pri primanju imaju kandidati sa najboljim rezultatom na službenom ocjenjivanju.³⁸

Prestanak profesionalne vojne službe

Aktivnom vojnom kadru prestaje radni odnos u Ministarstvu odbrane u slučajevima:

- ako izgubi zdravstvenu i fizičku sposobnost za službu u Vojsci i nema opštu zdravstvenu sposobnost za rad, na dan zaključenja rješenja za utvrđivanje zdravstvene i fizičke sposobnosti;
- ako mu je izrečena disciplinska mjera prestanka radnog odnosa ili gubitkom čina, na dan zaključenja rješenja o prestanku radnog odnosa, odnosno gubitka čina;
- kada pri ocjenjivanju dva puta bude ocjenjen ocjenom „jedan“ za najmanje jedan kriterijum ocjenjivanja, na dan zaključenja rješenja o prestanku radnog odnosa;
- ako je neopravdano odsutan sa posla tri uzastopna dana ili pet radnih dana u toku jedne godine;
- **ako ispuni uslove za penziju u skladu sa zakonom, na dan zaključenja rješenja o prestanku radnog odnosa;**
- kada istekne ugovor o radu profesionalnog vojnika, dok mu se isti ne produži;
- ako profesionalni vojnik odbije novi ugovor o radu;
- ako odbije ponuđeno zaposlenje kod drugog poslodavca, bez objavljivanja javnog oglasa, u skladu s planom za preuzimanje i raspoređivanje, za objavljivanje posla koji odgovara njegovoj stručnoj spremi i njegovog zahtjeva.³⁹

Odlazak u penziju aktivnih vojnih lica

U Republici Makedoniji uslovi za sticanje penzije za pripadnike Vojske regulisani su Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju i Zakonom o službi u Vojsci Republike Makedonije.

Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju propisuje da su vojna lica osiguranici sa obaveznim penzijskim i invalidskim osiguranjem.⁴⁰ Aktivna vojna lica prekidaju radni odnos u Ministarstvu odbrane kada ispune uslove za penziju u skladu sa zakonom, danom donošenja odluke o prestanku radnog odnosa⁴¹ i imaju pravo na jednokratnu naknadu u vidu otpremnine

³⁸ Članovi 33., 34 i 35. Zakona o službi u Vojsci Republike Makedonije

³⁹ Član 118. Zakona o službi u Vojsci Republike Makedonije

⁴⁰ Član 11. stav (1) tačka 2) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Makedonije, Makedonski policijski sindikat, internetska stranica http://www.mps.mk/?page_id=2218 (datum pristupa 15.03.2018.)

⁴¹ Član 218. stav (1) tačka 5) Zakona o službi u Vojsci

u iznosu od tri prosječne mjesečne plate u Republici Makedoniji u posljednja tri mjeseca.⁴² Aktivna vojna lica kojima služenje u Vojsci prestaje zbog sticanja prava na starosnu penziju, razrješavaju se dužnosti mjesec dana prije ispunjenja uslova za sticanje starosne penzije, ali zadržavaju prava i dužnosti formacijskog mjesta na koje su postavljeni.⁴³

Prema odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju žene stiču pravo na penziju sa 62 godine života, a muškarci sa 64 godine života i najmanje 15 godina radnog staža.⁴⁴ U slučaju prestanka radnog odnosa zarad potreba službe, pravo na starosnu penziju se ostvaruje kada osiguranik napuni najmanje 25 godina staža, od toga najmanje 15 godina efektivnog rada provedenog na radnom mjestu sa beneficiranim radnim stažom i 50 godina života za žene, odnosno 55 za muškarce.⁴⁵

Osiguraniku, kojem se beneficirani radni staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na starosnu penziju se snižava u zavisnosti od stepena uvećanja staža za po jednu godinu, i to:

- za svakih sedam godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kojem se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 13 mjeseci;
- za svakih šest godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kojem se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 4 mjeseci;
- za svakih pet godina provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kojem se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 15 mjeseci;
- za svake četiri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kome se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 6 mjeseci;
- za svake tri godine i šest mjeseci provedenih na radnom mjestu, odnosno poslu na kojem se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 17 mjeseci, i
- za svake tri godine provedene na radnom mjestu, odnosno poslu na kojem se efektivno provedenih 12 mjeseci smatra stažom osiguranja od 18 mjeseci.⁴⁶

Vojnom licu se radni staž snižava za beneficirani radni staž kada se:

svakih 12 mjeseci efektivne dužnosi smatra stažom osiguranja od 18 mjeseci za:

- letačku službu (aktivni pilot, izviđač, radiooperater, avio-mehaničar, avio fotograf ili druge dužnosti koje obavlja letačka služba ...),
- padobransku službu (aktivni padobrancima na dužnosti),
- službu ronioca na dužnosti, i
- službu u jedinici za specijalnu namjenu na dužnosti;

svakih 12 mjeseci efektivne dužnosti smatra se stažom osiguranja od 16 mjeseci:

- za poslove člana specijalne eksperimentalne posade za ispitivanje naoružanja u fazi razvijanja proizvodnje i završnih eksperimenata i ispitivanja, ako na eksperimentima i ispitivanjima provodi prosječno najmanje polovinu godišnjeg radnog vremena,
- za poslove na radološkoj biološkoj i hemijskoj zaštiti u laboratoriji i poligonu, koje propisuje ministar odbrane, i
- za poslove elektronskog izviđanja i rada na kriptozastiti, bezbjednosnim, obavještajnim i kontraobavještajnim poslovima i vojnoj policiji;

svakih 12 mjeseci efektivne dužnosti smatra se stažom osiguranja od 15 mjeseci:

---

⁴² Član 169. Zakona o službi u Vojsci

⁴³ Član 85. stav (1) Zakona o službi u Vojsci

⁴⁴ Član 18. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁴⁵ Član 77. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁴⁶ Član 19. stav (1) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

- za poslove na radarskim uređajima koji su izloženi radarskom zračenju (osobe koje vrše popravke, složenija podešavanja, ispitivanja...), a provode najmanje tri četvrtine od ukupnog godišnjeg radnog vremena, i
- za vršenje dužnosti u brigadi, odgovarajućoj jedinici, vršenje određenih dužnosti u komandi korpusa i vojnim ustanovama u kojima se vrši posebna služba, koju popisuje Vlada Republike Makedonije na prijedlog ministra odbrane.⁴⁷

Kad oficiru ili podoficiru prestaje radni odnos u Vojski ili dođe do promjene u sistematizaciji aktom Ministarstva odbrane koji prouzrokuje ukidanje jedinice, komande, štaba ili formacijskog mjesta, odnosno transformacije organizacionih jedinica Ministarstva odbrane, a oficiri i podoficiri se ne rasporede na drugo radno mjesto, u roku od 60 dana od dana nastalih promjena, u skladu sa kriterijumima za unapređivanje, pruža im se pravo na penziju. Da bi ostvarili takvo pravo moraju imati najmanje 25 godina službe, od kojih je najmanje 15 godina ostvareno u Vojski Republike Makedonije, bez obzira na starosnu dob, ako ne ispunjavaju druge uslove za starosnu penziju.⁴⁸

V. Slovenija

U Sloveniji je Zakonom o odbrani propisana gornja starosna granica do koje profesionalni vojnici mogu raditi u Slovenskoj Vojski. Međutim, starosna granica nije eksplicitno navedena za podoficire i oficire. Ministarstvo odbrane s vojnicima sklapa ugovor o radu na određeno vrijeme, a s podoficirima i oficirima na neodređeno ili određeno vrijeme.

„Zapošljavanje vojnih lica se može obavljati na različite načine i različitom vrstom ugovora o radu. (...) U Sloveniji radnopravni položaj vojnih lica kao osnovni propis uređuje Zakon o odbrani, radnopravna pitanja vojnih lica kao javnih službenika uređuje Zakon o javnim službenicima, opći propis za sve kategorije zaposlenih osoba je Zakon o radnim odnosima, a za oblast zapošljavanja vojnih lica su značajne i neke odredbe Zakona o službi u Slovenskoj Vojski.“⁴⁹

Starosna granica u profesionalnoj vojnoj službi

Zakon o odbrani⁵⁰ u dijelu VIII. uređuje profesionalni rad u oblasti odbrane. U članu 88. stavu (3) propisano je da ko želi profesionalno obavljati vojnu službu, mora ispunjavati i posebne uvjete. Jedan od tih uvjeta jeste da „u pravilu nije stariji od 25 godina ako se želi zaposliti kao vojnik ili podoficir odnosno 30 godina ako se želi zaposliti kao oficir.“⁵¹

Ko ispunjava uvjete za profesionalno obavljanje vojne službe može s Ministarstvom *odbrane* sklopiti ugovor o radu, pri čemu se osiguravaju jednake mogućnosti za muškarce i žene kao kandidate:

⁴⁷ Član 76. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁴⁸ Član 220. stavovi (1) i (2) Zakona o službi u Vojski

⁴⁹ Sažetak magistarskog rada „Netipični ugovori o radu vojnih lica“ (*Atipične pogodbe o zaposlitvi vojaških oseb*), autor Marjan Sirk. Izvor: internetska stranica Univerziteta u Ljubljani <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=91029&lang=slv&prip=dkum:8726644:d2> (datum pristupa 13. mart 2018.)

⁵⁰ Zakon o odbrani (*Zakon o obrambi - ZObr*), Službeni list Republike Slovenije br. 103/04 i 95/15. Izvor: internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije (PIS) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO532> (datum pristupa 12. mart 2018.)

⁵¹ Član 88. st. (1)

- za podoficira i oficira odnosno vojnog službenika na neodređeno vrijeme ili na određeno vrijeme do deset godina koji se može produžiti za isti vremenski period;
- za vojnika do deset godina i može se produžiti za isti vremenski period, ali ne duže od 45. godine starosti.

Izuzetno od prethodnog stava može se za obavljanje određenih formacijskih dužnosti sklopiti ugovor o radu na vrijeme kraće od deset godina. (...) ⁵²

U zakonima Slovenije, kako smo na početku naveli, nismo pronašli eksplicitno određeno starosno ograničenje za obavljanje profesionalne vojne službe podoficira i oficira.

Odlazak u penziju profesionalnih vojnih lica

Zakonom o odbrani je propisano da vojnom licu prestaje radni odnos u oblasti odbrane najkasnije do kraja kalendarske godine u kojoj ispunjava uvjete za starosnu penziju prema općim propisima, bez obzira na vrijeme na koje je sklopilo ugovor o radu. Pri tome se uzima u obzir i period osiguranja sa uvećanjem, odnosno dodano vrijeme iz obaveznog dodatnog osiguranja. Vojno lice prilikom prestanka radnog odnosa u oblasti odbrane ima pravo na otpremninu kao prilikom penzioniranja prema općim propisima. Odluku o prestanku radnog odnosa donosi ministar i konačna je. ⁵³

Prema Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, ⁵⁴ obaveznim osiguranjem se ostvaruju prava na starosnu, prijevremenu, invalidsku, supružničku i djelimičnu supružničku penziju te prava na porodičnu i djelimičnu penziju. ⁵⁵ Osiguranik (muškarac i žena) stiče pravo na starosnu penziju sa 65 godina starosti, ako ima najmanje 15 godina osiguranja. ⁵⁶

Pravo na starosnu penziju je u određenim slučajevima moguće steći i sa manje godina starosti. Propisano starosnu granicu je moguće smanjiti zbog, pored ostalog, rada na radnim mjestima na kojima se vrijeme osiguranja broji uvećano (beneficirani radni staž). ⁵⁷

Kako je uređeno Zakonom o službi u Slovenski Vojsci, ⁵⁸ vojna lica moraju u skladu sa Zakonom o odbrani i ovim zakonom obavljati određene zadatke koji su povezani s većim rizikom za sigurnost, zdravlje ili život i koje zbog posebne težine nije moguće obavljati do određene starosti. Vojna lica na formacijskim dužnostima na kojima se obavljaju zadaci iz prethodnog stava imaju obavezno dodatno penzijsko osiguranje. ⁵⁹

Vojna lica u Sloveniji imaju beneficirani radni staž na način da se 12 mjeseci rada računa kao 15 mjeseci. ⁶⁰

⁵² (Ugovor o radu) Član 92. st. (1) i (8) Zakona o odbrani

⁵³ (Ugovor o radu) Član 92. st. (11) Zakona o odbrani

⁵⁴ Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju (*Zakon o pokojninskom in invalidskem zavarovanju - ZPIZ-2*), Službeni list Republike Slovenije br. 96/12, 39/13, 99/13, 101/13, 44/14, 85/14, 95/14, 90/15, 102/15, 23/17, 40/17 i 65/17. Izvor: internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6280> (datum pristupa 13. mart 2018.)

⁵⁵ Član 27. st. (1) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁵⁶ Član 26. st. (1) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁵⁷ Internetska stranica za penzionere

http://www.seniorji.info/POKOJNINE_IN_FINANCE_Kdaj_grem_lahko_v_pokoj_izracun_pokojnine (datum pristupa 13. mart 2018.)

⁵⁸ Zakon o službi u Slovenskoj Vojski (*Zakon o službi v Slovenski vojski – ZSSloV*). Izvor: internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4238> (datum pristupa 13. mart 2018.)

⁵⁹ (Obvezno dodatno penzijsko osiguranje) Član 60. st. (1) i (2) Zakona o službi u Slovenskoj Vojski

⁶⁰ Magistarski rad „Netipični ugovori o radu vojnih lica“, autor Marjan Sirk, str. 56

Zanimljivo je da je u Sloveniji, u skladu sa Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju, moguć prijenos ili jednokratna isplata sredstava iz dodatnog osiguranja koje je uplaćivano osiguraniku dok je bio u profesionalnoj službi u Slovenskoj Vojsci na sljedeći način: „(...) osiguranik, koji je najmanje deset godina obavljao vojnu službu u Slovenskoj Vojsci, a ugovor o radu sklopljen na određeno vrijeme s ministarstvom nadležnim za odbranu mu nije produžen te ne namjerava ostvariti profesionalnu penziju, ima pravo zahtijevati da mu se sredstva, koja ima na računu u Fondu obaveznog dodatnog penzijskog osiguranja, isplate u jednokratnom iznosu ili prenesu u dodatno osiguranje. Ista prava ima osiguranik, profesionalni vojnik kojem se otkaže ugovor o radu u oblasti odbrane zbog starosnog ograničenja obavljanja vojne službe ili iz drugih „nekrivih“ razloga *odnosno razloga koji se ne smatraju nečasnim*. U tom slučaju osiguranik nema pravo na druga prava koja proizlaze iz profesionalnog osiguranja.⁶¹

VI. Srbija

Prema Zakonu o Vojsci Srbije⁶² za profesionalno vojno lice može biti primljen državljani Republike Srbije koji ispunjava opšte uslove, a jedan od njih je da nije stariji od 30 godina ako se prima u svojstvu profesionalnog vojnika, da nije stariji od 35 godina ako se prima u svojstvu podoficira, odnosno 40 godina ako se prima u svojstvu oficira.⁶³

Državljanin Republike Srbije koji ispunjava opšte uslove za prijem u profesionalnu vojnu službu može biti primljen u službu u Vojsci Srbije, radi popune komandi, jedinica i ustanova Vojske Srbije na određeno vrijeme do tri godine. Ugovorom o radu na određeno vrijeme utvrđuju se čin, dužnost, mjesto službovanja i trajanje službe, a mogu se uređivati i druga prava i obaveze. Ugovor o radu na određeno vrijeme zaključuje se na vremenski period do tri godine i može se obnavljati, s tim da važnost posljednjeg ugovora ističe krajem godine u kojoj profesionalni vojnik navršava 40 godina života, a oficir, odnosno podoficir navršava 45 godina života. Izuzetno od prethodne odredbe, a po odluci ministra odbrane, ugovor o radu na određeno vrijeme licima na pojedinih formacijskim mjestima ili određenih specijalnosti ističe krajem godine u kojoj navršavaju 50 godina života.⁶⁴

Razlozi za prestanak profesionalne vojne službe propisani su članom 110. Zakona o Vojsci Srbije. Oficiru, odnosno podoficiru prestaje služba u Vojsci Srbije, pored ostalog, i po sili zakona kada navršši **40 godina penzijskog staža i:**

- **53 godine života - podoficir i oficir do čina potpukovnika;**
- **54 godine života - oficir čina pukovnika;**
- **55 godina života - oficir čina brigadnog generala;**
- **56 godina života - oficir čina general-majora;**
- **57 godina života - oficir čina general-potpukovnika;**
- **58 godina života - oficir čina generala;**⁶⁵

⁶¹ Član 206. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

⁶² Zakon o Vojsci Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije, br. 116/2007, 88/2009, 101/2010 i 10/2015 dostupan je na internetskoj stranici Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-872.html> (datum pristupa 6. mart 2018.)

⁶³ Član 39. st. 1, tačke 6) i 7) Zakona o Vojsci Srbije

⁶⁴ Član 42. Zakona o Vojsci Srbije

⁶⁵ Član 110. st. (1), tačka 9) Zakona o Vojsci Srbije

Izuzetno od prethodne odredbe **oficiru, odnosno podoficiru uz njegovu saglasnost može se produžiti služba u Vojsci Srbije do dvije godine.** Oficiru, odnosno podoficiru prestaje služba po potrebi službe kad na raspolaganju provede šest mjeseci ako je ispunio uslove za penziju ili ako mu se obezbjedi zaposlenje na neodređeno vrijeme u svojstvu civilnog lica na službi u Vojsci Srbije, odnosno državnog službenika ili namještenika. Oficiru, odnosno podoficiru prestaje služba po potrebi službe kad na raspolaganju provede šest mjeseci i ako nije ispunio uslove za penziju, ako mu se obezbjedi pravo na jednokratnu novčanu naknadu u visini od 24 mjesečne bruto-plate koju bi ostvario u posljednjem mjesecu prije prestanka službe.⁶⁶

„Izuzetno od člana 76. stav 1. ovog zakona, oficiru odnosno podoficiru u službi na neodređeno vrijeme koji je navršio najmanje **50 godina života i proveo neprekidnih 20 godina efektivne službe** u Vojsci Srbije u svojstvu profesionalnog vojnog lica, može prestati služba po potrebi službe s pravom na starosnu penziju, bez stavljanja na raspolaganje, po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, ispunjenjem jednog od sljedećih uslova:

- 1) ako je aktom nadležnog organa ukinuto formacijsko mjesto ili su promijenjeni elementi formacijskog mjesta na kojem je postavljen, a nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen;
- 2) ako je aktom nadležnog starješine u skladu sa zakonom razriješen od dužnosti, a nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen;
- 3) ako mu je izvršnom presudom vojnog disciplinskog suda izrečena kazna iz člana 152. stav 2. tač. 2), 3) i 5) ovog zakona, a nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen;
- 4) ako je rješenjem nadležne vojno-ljekarske komisije utvrđeno da je nesposoban za dužnost koju obavlja, a nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen u skladu sa preostalim sposobnošću za vojnu službu;
- 5) ako po prestanku razloga zbog kojih je stavljen u stanje u službi na liječenju i bolovanju ili zbog kojih je udaljen od dužnosti nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen;
- 6) ako je odlukom nadležnog organa prestala potreba za radom oficira, odnosno podoficira raspoređenog van Vojske Srbije, a nema drugog odgovarajućeg formacijskog mjesta na koje bi mogao biti postavljen.⁶⁷

Predložene izmjene Zakona o Vojsci Srbije

U Srbiji je trenutno u proceduri donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Srbije, a predložene izmjene se odnose i na dob do koje osoba može biti u profesionalnoj vojnoj službi. Prema prijedlogu, član 42. stav 3. Zakona o Vojsci Srbije bi se trebao izmijeniti i glasiti: „Ugovor o radu na određeno vrijeme zaključuje se na vremenski period do tri godine i može se obnavljati, s tim da važnost posljednjeg ugovora ističe **krajem godine u kojoj profesionalni vojnik, podoficir, odnosno oficir navršava 53 godine života.**“⁶⁸

Ukoliko se Zakon usvoji u predloženom obliku, član 42. stav 4. bi trebao glasiti: „Izuzetno od odredbe stava 3. ovog člana, po odluci ministra odbrane, ugovor o radu na određeno vrijeme licima na pojedinim formacijskim mjestima ili određenih specijalnosti može se obnavljati do

⁶⁶ Član 110. st. (1), (2), (3) i (4) Zakona o Vojsci Srbije

⁶⁷ Član 110. st. (5) Zakona o Vojsci Srbije

⁶⁸ Član 7. Prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vojsci Srbije

ispunjenja uslova za odlazak u penziju propisanih zakonom kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje.⁶⁹

Obrazloženje predložene izmjene člana 42. je sljedeće: „Članom 7. Prijedloga zakona predlaže se izmjena člana 42. st. 3. i 4. u cilju obezbjeđenja povoljnijeg položaja profesionalnih vojnika, podoficira i oficira na službi u Vojsci Srbije na određeno vrijeme, podizanjem starosne granice do koje se može obnavljati ugovor o radu, koja za pojedina formacijska mjesta ili određene specijalnosti predstavlja ispunjenje uslova za odlazak u penziju shodno propisima kojim se uređuje penzijsko i invalidsko osiguranje.“⁷⁰

Predložena je i izmjena člana 110. st. (5) Zakona o Vojsi Srbije i to da se riječi: „najmanje 50 godina života”, zamjenjuju riječima: „najmanje 45 godina života”. Ukoliko bude usvojena predložena izmjena st. (5) će glasiti: „Izuzetno od člana 76. stav 1. ovog zakona, oficiru odnosno podoficiru u službi na neodređeno vrijeme koji je navršio najmanje 45 godina života i proveo neprekidnih 20 godina efektivne službe u Vojsci Srbije u svojstvu profesionalnog vojnog lica, može prestati služba po potrebi službe s pravom na starosnu penziju, bez stavljanja na raspolaganje, po prethodno pribavljenom mišljenju ministarstva nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja (...)“

Uvjeti za sticanje penzije profesionalnih vojnika, podoficira i oficira

„Penzijsko i invalidsko osiguranje profesionalnih vojnih lica prema propisima o Vojsci Srbije regulisano je odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, kojim je pored ostalog propisano sticanje i ostvarivanje prava na penziju određenih kategorija osiguranika pod posebnim uslovima. Sa internetske stranice Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Srbije preuzeli smo dio informacija koje se odnose na stvarivanje i korištenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica.“⁷¹

„Uključivanjem profesionalnih vojnih lica u član 42. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je proširen krug osiguranika - zaposlenih koji mogu pod posebnim uslovima ostvariti pravo na penziju, a to su, pored ostalih, profesionalna vojna lica prema propisima o Vojsci Srbije.“⁷² Profesionalna vojna lica, prema članu 9. st. 1. Zakona o Vojsci Srbije su oficir, podoficir i profesionalni vojnik.

„Navedene kategorije osiguranika – zaposlenih mogu pod posebnim uslovima ostvariti pravo na penziju isključivo ako rade na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem. U skladu sa članom 55. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (...) profesionalnom pripadniku Vojske Srbije (...) svakih 12 mjeseci efektivno provedenih na tim poslovima računa se najviše kao 16 mjeseci staža osiguranja, u zavisnosti od težine ovih poslova, pod uslovom da je na tim poslovima efektivno proveo ukupno najmanje 10 godina, odnosno ukupno najmanje pet godina, ako je utvrđena invalidnost.⁷³ Izuzetno, nadležni ministar, sporazumno sa ministrom nadležnim za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja, utvrđuje radna mjesta i poslove na kojima se (..) civilnom licu na službi u Vojsci Srbije i profesionalnom vojnom licu prema propisima o Vojsci Srbije svakih 12 mjeseci efektivno

⁶⁹ Član 7. Prijedloga Zakona izmjena i dopunama Zakona o Vojsci Srbije

⁷⁰ Prijedlog Zakona izmjena i dopunama Zakona o Vojsci Srbije, str. 13

⁷¹ Prava profesionalnih vojnih lica, Ostvarivanje i korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica od 1. januara 2015. godine. Izvor: internetska stranica Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srbije <https://www.pio.rs/lat/prava-profesionalnih-vojnih-lica.html> (datum pristupa 6. mart 2018.)

⁷² Isto.

⁷³ Član 54. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju

provedenih na tim poslovima računa kao 18 mjeseci staža osiguranja. Ministar odbrane i ministar rada i socijalne politike sporazumno su⁷⁴ donijeli Pravilnik o radnim mjestima, odnosno poslovima na kojima se profesionalnim vojnim licima, civilnim licima na službi u Vojsci Srbije (...) staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem⁷⁵ koji se primjenjuje od 1. januara 2012. godine.“⁷⁶

Sticanje prava na penziju pod posebnim uslovima

1) starosna penzija

„a) Osiguranik iz člana 42. tač. 1) do 6) Zakona stiče pravo na starosnu penziju pod sljedećim kumulativno propisanim uslovima:

- da mu je prestalo zaposlenje s pravom na penziju prije ispunjenja opštih uslova za sticanje prava na starosnu penziju propisanih članom 19. Zakona;
- da je navršio najmanje 55 godina života;
- da je navršio 25 godina staža osiguranja, od čega najmanje 15 godina efektivno provedenih na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, u organu iz člana 42. Zakona. Propisani uslovi u pogledu navršenog staža osiguranja cijene se tako što se uzima u obzir, odnosno sabira staž osiguranja navršen u bilo kojem organu iz člana 42. Zakona, što je od posebnog značaja za osiguranike koji su mijenjali poslodavce – organe u kojima su radili i
- da je u momentu ostvarivanja prava, ovlašteno lice, odnosno zaposleni iz člana 42. Zakona.

Navedeni uslovi za sticanje prava na starosnu penziju će se primjenjivati tek od 2022. godine, s obzirom na to da je članom 43.a Zakona propisano njihovo postepeno pooštavanje, počev od 2015. godine. Pri odlučivanju o pravu na penziju svojstvo osiguranika iz člana 42. Zakona se utvrđuje na osnovu rješenja o prestanku radnog odnosa i drugih dokaza o radu na određenim poslovima i periodu tog rada.“⁷⁷

2) invalidska penzija

„Invalidnost postoji kad kod osiguranika nastane potpuni gubitak radne sposobnosti, odnosno kad kod profesionalnog vojnog lica nastane potpuni gubitak sposobnosti za profesionalnu vojnu službu zbog promjena u zdravstvenom stanju prouzrokovanih povredom na radu, profesionalnom bolešću, povredom van rada ili bolešću, koje se ne mogu otkloniti liječenjem ili medicinskom rehabilitacijom.⁷⁸ U skladu sa navedenom odredbom Zakona, izvršene se izmjene i dopune Pravilnika o obrazovanju i načinu rada organa vještačenja Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, a Obrazac 1 – Prijedlog za utvrđivanje invalidnosti je zamijenjen novim. Odgovarajući članovi Pravilnika i tačka 4. Obrasca 1. su dopunjeni na taj način što je pored radne sposobnosti dodata sposobnost za profesionalnu vojnu službu.

Vještačenje sposobnosti za profesionanu vojnu službu vrši organ vještačenja Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje, s tim što je, zbog specifičnosti profesionalne vojne službe, izmjenama i dopunama Pravilnika predviđeno sljedeće:

⁷⁴ Na osnovu člana 55. stav 3. i člana 56. stav 1. Zakona

⁷⁵ „Službeni glasnik RS“, broj 86/11

⁷⁶ Prava profesionalnih vojnih lica, Ostvarivanje i korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica od 1. januara 2015. godine.

⁷⁷ Prava profesionalnih vojnih lica, Ostvarivanje i korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica od 1. januara 2015. godine.

⁷⁸ Član 21. Zakona

- za profesionalna vojna lica, prema članu 14. stav 3. Pravilnika, prijedlog za utvrđivanje invalidnosti na obrascu 1. daje predsjednik Više vojnoljekarske komisije. U novom obrascu 1. je pored izabranog ljekara alternativno dodat predsjednik Više vojnoljekarske komisije, koji se, za profesionalna vojna lica, smatra izabranim ljekarom u smislu člana 94. stav 2. Zakona;
- organ vještačenja, odnosno organ kontrole, shodno članu 5. stav 2. Pravilnika, prilikom vještačenja invalidnosti kod profesionalnih vojnih lica primjenjuje akt ministra nadležnog za poslove odbrane kojim su utvrđeni uzroci invalidnosti;
- za vještačenje medicinskih činjenica čiji je uzrok profesionalna bolest, pored medicinske dokumentacije, za profesionalna vojna lica se, prema članu 20. Pravilnika, prilaže i ekspertiza Instituta za medicinu rada Vojnomedicinske akademije, izrađena u skladu sa aktom o utvrđivanju profesionalnih bolesti;
- u slučaju kada se utvrdi postojanje potpunog gubitka sposobnosti za profesionalnu vojnu službu, ne određuje se kontrolni pregled korisnika prava, jer je, u skladu sa članom 96. stav 2. Zakona, dopunom člana 35. stav 2. Pravilnika (podtačkom 20), predviđeno da se obavezan kontrolni pregled ne određuje u slučaju kada je bolest utvrđena aktom ministra nadležnog za poslove odbrane kojim su utvrđeni uzroci invalidnosti;
- organ vještačenja u drugostepenom postupku ostvarivanja prava, shodno članu 39. stav 1. Pravilnika, vještači na osnovu medicinske dokumentacije korišćene u prvostepenom postupku ostvarivanja prava, kao i medicinske dokumentacije dostavljene u drugostepenom postupku ostvarivanja prava, a za profesionalna vojna lica po pribavljenom mišljenju Glavne vojnoljekarske komisije.

Pravosnažno rešenje kojim je, u smislu člana 93. stav 1. Zakona, utvrđen potpuni gubitak sposobnosti za profesionalnu vojnu službu, dostavlja se poslodavcu – Ministarstvu odbrane.

Pravo na invalidsku penziju se utvrđuje od prvog narednog dana po prestanku osiguranja, ukoliko je osiguranje prestalo poslije datuma utvrđene invalidnosti. Sa istim datumom se određuje isplata invalidske penzije nezavisno od toga kada je pravosnažno rešenje o utvrđenoj invalidnosti dostavljeno poslodavcu imajući u vidu da je članom 110. stav 1. tačka 2) Zakona o Vojsci Srbije propisano da oficiru, odnosno podoficiru prestaje služba u Vojsci Srbije ako se na osnovu konačne ocjene i mišljenja nadležnog organa zdravstvene službe utvrdi da je trajno nesposoban za službu u Vojsci Srbije.⁷⁹

3) porodična penzija

„Članom 30.a Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju je propisano da bračni drug profesionalnog vojnog lica prema propisima o Vojsci Srbije koje je poginulo za vrijeme dejstava, pravo na porodičnu penziju stiče bez obzira na propisane godine života, pod uslovom da nije ponovo sklopio brak, odnosno, ako ima djecu, da su djeca završila školovanje.

Porodična penzija se, shodno članu 71. stav 3. Zakona, određuje u iznosu od 100% penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti. Određivanje porodične penzije u iznosu od 100% penzije koja bi osiguraniku pripadala u času smrti se vrši i u slučaju kada su, pored bračnog druga, i djeca korisnici porodične penzije. Naime, u tom slučaju se određuje jedna porodična penzija, koja iznosi 100% penzije umrlog osiguranika. Sve dok je bračni drug korisnik porodične penzije, ne mijenja se procenat u kome je ona određena od penzije umrlog osiguranika, odnosno i po prestanku prava na porodičnu penziju djeci, bračni drug zadržava pravo na

⁷⁹ Prava profesionalnih vojnih lica, Ostvarivanje i korišćenje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja profesionalnih vojnih lica od 1. januara 2015. godine.

porodičnu penziju određenu u tom iznosu. Kako je, u slučaju pogibije profesionalnog vojnog lica za vrijeme dejstava, uslov za ostvarivanje prava na porodičnu penziju da bračni drug nije ponovo sklopio brak, i korišćenje porodične penzije, ostvarene u skladu sa članom 30.a Zakona, uslovljeno je činjenicom nesklapanja braka. Pravo na porodičnu penziju bračnog druga, ostvarenu u skladu sa članom 30.a Zakona, prestaje ponovnim sklapanjem braka, s tim što mu pripada pravo na porodičnu penziju u visini od 70% (ako je jedini korisnik porodične penzije), ako ispunjava uslove za njeno ostvarivanje po opštim propisima, pri čemu se uslovi cijene i sa danom prestanka prava na porodičnu penziju ostvarenu u skladu sa članom 30.a Zakona. U slučaju da u momentu prestanka prava na tu porodičnu penziju udova nema navršene propisane godine života, ali ima navršenih 45 godina života, može podnijeti zahtjev za ostvarivanje prava na porodičnu penziju kad navršši potrebne godine života.“

Na istoj internetskoj stranici (<https://www.pio.rs/lat/prava-profesionalnih-vojnih-lica.html>) dostupne su i informacije o utvrđivanju visine penzije i korištenju prava na penziju.

VII. Izvori

Internetska stranica Ministarstva odbrane Crne Gore <http://www.mod.gov.me/biblioteka/zakoni>

Internetska stranica Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore <http://www.fondpio.me/zakoni/zakonOpio.html>

Internetska stranica Hrvatskog sabora <http://edoc.sabor.hr/Views/AktView.aspx?type=HTML&id=2022405>

Internetska stranica Narodnih novina <https://narodne-novine.nn.hr/search.aspx?upit=Uredba+o+utvr% C4% 91ivanju+du% C5% BEnosti+djelatnih+vojnih+o+soba+na+kojima+se+sta% C5% BE+osiguranja+ra% C4% 8Duna+s+pove% C4% 87anim+trajanjem+i+na% C4% 8Dinu+ra% C4% 8Dunanja+toga+sta% C5% BEa&naslovi=da&sortiraj=1&kategorija=1&rpp=10&qtype=3&pretraga=da>

Internetska stranica Ministarstva odbrane Republike Makedonije <http://morm.gov.mk/wp-content/uploads/2016/04/Zakon-za-sluzba-vo-ARM-precisten-tekst-Noemvri-2015.pdf>

Magistarski rad „Netipični ugovori o radu vojnih lica“ (*Atipične pogodbe o zaposlitvi vojaških oseb*), autor Marjan Sirk. Internetska stranica Univerziteta u Ljubljani <https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=91029&lang=slv&prip=dkum:8726644:d2>

Internetska stranica Pravno-informacijskog sistema Republike Slovenije (PIS) <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO532>
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6280>
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4238>

Internetska stranica za penzionere http://www.seniorji.info/POKOJNINE_IN_FINANCE_Kdaj_grem_lahko_v_pokoj_izracun_pokojnina

Internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije <http://www.parlament.gov.rs/narodna-skupstina-.872.html>

Internetska stranica Republičkog fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srbije
<https://www.pio.rs/lat/prava-profesionalnih-vojnih-lica.html>